

Opgave 1 Slapen in het openbaar

Bij deze opgave horen de teksten 1 en 2 .

Inleiding

Socioloog Steger heeft tussen 2004 en 2016 onderzoek gedaan naar slapen in het openbaar in Japan, bijvoorbeeld in het openbaar vervoer of op het werk. De Japanse wijze van dutjes doen in het openbaar wordt 'inemuri' genoemd. Deze opgave gaat over dit Japanse verschijnsel en dan met name over dutten tijdens het werk.

Gebruik tekst 1.

- 2p 1 Leg uit dat de acceptatie van dutten tijdens vergaderingen op het werk cultureel bepaald is. Gebruik in je uitleg:
- de omschrijving van het kernconcept cultuur;
 - informatie uit tekst 1 waaruit cultuur blijkt;
 - een kenmerk van cultuur;
 - informatie uit tekst 1 waaruit het gekozen kenmerk blijkt.

Gebruik tekst 1.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen nature- en nurture-invloeden op het gedrag van mensen.

- 2p 2 Leg uit dat beide invloeden te herkennen zijn in het dutten van werknemers tijdens vergaderingen in Japan. Gebruik in je uitleg:
- een omschrijving van het begrip nature;
 - informatie uit tekst 1 waaruit nature blijkt;
 - een omschrijving van het begrip nurture;
 - informatie uit tekst 1 waaruit nurture blijkt.

Gebruik tekst 1.

In het Westen dutten werknemers over het algemeen niet tijdens vergaderingen op het werk.

- 1p 3 Verklaar met het civilisatieproces dat Westerse werknemers niet dutten tijdens vergaderingen. Gebruik in je verklaring:
- een kenmerk van het civilisatieproces;
 - informatie uit tekst 1 waaruit het gekozen kenmerk blijkt.

Gebruik tekst 2.

In tekst 2 schrijft socioloog Steger over haar onderzoek naar slapen in het openbaar in Japan, oftewel het verschijnsel *inemuri*.

- 2p 4 a Leg uit dat *inemuri* een sociale institutie is. Gebruik in je redenering:
- de omschrijving van het kernconcept sociale institutie;
 - informatie uit tekst 2 waaruit sociale institutie blijkt.
- b Beredeneer dat *inemuri* bij de identiteit van Japanners past. Gebruik in je redenering:
- de omschrijving van het kernconcept identiteit;
 - informatie uit tekst 2 waaruit identiteit blijkt.

Gebruik tekst 2.

'*Impression management*' is een handelingsstrategie in prestatiesamenlevingen, zoals Japan.

- 2p 5 Beredeneer dat werknemers in Japan tijdens het dutten '*impression management*' inzetten om status te verwerven. Gebruik in je redenering:
- een omschrijving van het begrip status;
 - informatie uit tekst 2 waaruit status blijkt;
 - informatie uit tekst 2 waaruit '*impression management*' blijkt.

Gebruik tekst 2.

Het onderzoek van socioloog Steger naar slapen in het openbaar in Japan sluit aan bij het sociaalconstructivisme-paradigma.

- 1p 6 Leg uit welk kenmerk van dit paradigma te herkennen is in de beschrijving van Steger van haar onderzoek. Gebruik in je uitleg:
- een kenmerk van het sociaalconstructivisme-paradigma;
 - informatie uit tekst 2 om het gekozen kenmerk te illustreren.

tekst 1

Dutten in het openbaar

Het Japanse 'inemuri' is een gebruik waar veel mensen uit het Westen jaloers op zullen zijn. Het beschrijft iets wat men bijna overal elders zeer
5 beschamend zou vinden. Als je het letterlijk vertaalt, betekent 'inemuri' 'aanwezig zijn terwijl je slaapt', en feitelijk is die vertaling wel heel passend, want 'inemuri' is in slaap
10 vallen waar andere mensen bij zijn terwijl je andere dingen zou moeten doen – en dit kan dus ook zijn, sterker nog, dit is vaak, in slaap vallen in een vergaderruimte terwijl je
15 eigenlijk had moeten luisteren. Toch wordt 'inemuri' niet als schandelijk ervaren, zoals het in het Westen het geval zou zijn, waar men slapen tijdens werkuren, laat staan
20 tijdens een vergadering, ziet als blijk dat men de controle heeft verloren en dus als een teken van zwakte. In plaats daarvan beschouwt men het in zijn algemeen juist als ultiem
25 bewijs dat de slaper zo'n grote toewijding aan het werk voor de dag legt dat hij tijdelijk uitgeput is geraakt. (...) Het is een soort zakelijke oorlogswond om mee te
30 pronken. Maar alleen als men het op de juiste manier doet, want er zijn wel degelijk regels. "Je status is van belang", zegt dr. Brigitte Steger, een

Oostenrijkse socioloog die verbonden
35 is aan de universiteit van Cambridge en gespecialiseerd is in de Japanse cultuur. "Als je nog maar net bij het bedrijf werkt, en nog moet aantonen dat je gaat voor het bedrijf, kun je het
40 nog niet maken om te gaan slapen." (...)
Daarnaast kent 'inemuri' ook een voorschrift met betrekking tot houding – het is wel eerzaam om in slaap te vallen terwijl je er tegen
45 vecht, maar niet als je het expres doet. "Het moet eruitzien alsof je meedoet aan de vergadering, alsof je zeer geconcentreerd bent", zegt Steger. "Je kan niet onder de tafel
50 gaan liggen, of zo. Je moet rechtop zitten alsof je ingespannen aan het luisteren bent, en dan je hoofd neerleggen." Als het je lukt om een stabiele houding in te nemen, dan
55 kan een 'inemuri' vijf minuten, of 30 minuten, of een uur duren... zo lang als nodig is. Als iemand tegen je begint te praten, dan moet je gewoon weer wakker worden en antwoorden.
60 De Japanners slapen te weinig (...) dus het is logisch dat dit land zo'n drastische oplossing nodig heeft. Maar een dutje doen en de behoefte aan een dutje tussendoor, dat komt
65 overal voor. (...)

naar: The Guardian, 2015

tekst 2

De Japanse kunst van het (niet) slapen

Japanners slapen niet. Dit zegt iedereen, de Japanners voorop. Het is natuurlijk niet waar. Maar het is wel een zeer interessante culturele en sociologische bewering. Het positieve imago van de werkbij die 's nachts korter slaapt en neerkijkt op 's ochtends uitslapen, lijkt te worden vergezeld door een ruimhartige tolerantie voor het zogeheten 'inemuri' – dutten in het openbaar vervoer en tijdens werkoverleggen, lessen en lezingen. (...)

Na een aantal jaren van onderzoek naar het verschijnsel, kwam ik eindelijk tot het inzicht dat 'inemuri' niet als slapen wordt gezien. Men vindt het niet alleen iets totaal anders dan 's avonds slapen in een bed, men beschouwt het ook als iets totaal anders dan een middagdutje of een 'powernap'. Hoe dit te duiden? (...)

Het door socioloog Ervin Goffman ontwikkelde concept 'betrokkenheid binnen sociale contexten' kan van pas komen om de sociale betekenis van 'inemuri' en de regels die erbij horen te begrijpen. Door onze lichaamstaal en verbale communicatie zijn wij tot op zekere hoogte altijd betrokken bij elke situatie waar we fysiek bij aanwezig zijn. Maar we hebben wel de mogelijkheid om onze focus te verdelen in dominante en secundaire betrokkenheid. Binnen deze context kan men 'inemuri' beschouwen als secundaire betrokkenheid waar men zich aan kan overgeven op voorwaarde dat het sociale evenwicht

van het moment niet verstoord wordt – vergelijkbaar met dagdromen. En, hoewel de slaper mentaal 'afwezig' kan zijn, moet deze wel terug kunnen keren naar de sociale interactie ter plekke op het moment dat zijn of haar actieve bijdrage nodig is. Daarbij moet men wel de indruk van betrokkenheid bij de dominante context wekken door middel van lichaamshouding, lichaamstaal, kleding en dat soort zaken. (...)

De inspanning die men doet om erbij te zijn wordt doorgaans meer gewaardeerd dan wat men daadwerkelijk bereikt. Getuige ook deze bijdrage van een informant: "Wij Japanners zijn aanhangers van de Olympische gedachte – meedoen is belangrijker dan winnen." IJver, wat je laat zien door lange werkdagen te maken en je beste beentje voor te zetten, wordt in Japan zeer gewaardeerd als positieve morele eigenschap. (...)

Bescheidenheid is daarnaast ook een hooggewaardeerde deugd. Dus is het niet mogelijk om op te scheppen over je eigen ijver – en dus heeft men subtiele alternatieven nodig om toch sociale erkenning te krijgen. (...)

De Japanse 'inemuri'-gewoonte hoeft dus niet een neiging tot luiheid bloot te leggen. Het is eerder een informeel onderdeel van het Japanse sociale leven dat bedoeld is als garantie voor het uitvoeren van werktaken, door de mogelijkheid om even tijdelijk 'weg' te zijn tijdens het uitvoeren van die taken. (...)

naar: Steger, BBC, 2016